

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

II. De iis, qui possunt Appellare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

hic, c. Concertationi 8. in 6. & l. 1. §. 3. cit.

9. Inter duas has appellationes valde notabiles differentiae sunt; quia Impri-
mis Judicialis proprie, Extrajudicialis au-
tem improprie dicta Appellatio est, istius-
que nomine simpliciter prolatò ferè sola
judicialis intelligitur: eamque ob cau-
sam statutus, appellationem certae poenae
subijcientibus, tanquam odiosis, ab actu
extrajudiciali ad superiorem provocantes
non comprehendi, ex communi sensu no-
tat Alex. de Nevo in c. Cum sit 5. à n. 13.
Deinde judicialis supponit iudicium, & à
solo iudice ejusque gravamine, in illo non
primùm inferendo, sed illato fit: extra-
judicialis autem iudicium non supponit,
& non solùm à iudice extrajudicialiter
procedente, sed à parte quoque interpo-
nitur, ut colligitur ex c. Bona cit. & c. Con-
fictia 48. hic. Demum judicialis præ-
terita suspendit, eaque pendente, acta in-
valida sunt, & per viam Attentati revo-
cantur: non etiam gesta, pendente appel-
latione extrajudiciali: nisi forte ipsi ap-
pellationi repugnent. Ratio discrimi-
nis est; quòd judiciali appellatione inter-
posita iudicis iurisdictio suspendatur, citat.
Scaccia q. 2. art. 3. Hunnius q. 4. & Hau-
nold. à n. 278.

30. Utraque hæc Appellatio, si ex iusta
& legitima causa interponatur, Rationabi-
lis & iusta: si verò morandi solutionem
aut iudicii protrahendi causâ fiat, Frustra-
toria: si demum ex levi causa aut pro re
minima fiat, Frivola dicitur, & perinde,
ut frustratoria, reiici debet & soler, Val-
lent. ad hanc Rubr. §. 1. n. 5.

ARTICULUS II.

De his, quibus Appel- latio Jure permilla est.

SUMMARIUM.

11. Appellatio generaliter permilla est,
12. Etiam excommunicato:
13. Qui tamen extrajudicialiter non appellat.
14. A sententia contra alium lata sub,
15. Vel alienò nomine appellare licet:
16. Ipsi etiam iudici, cum successor est condemnati.
17. Aliquando litigantium uterque ap-
pellat.
18. Pro appellante lata sententia etiam
correis prodest,
19. Si tria concurrant:
20. Et si contra illum lata bis non obfit.
21. Non appellat, qui sententiam appro-
bavit,
22. Vel ob veram contumaciam est con-
demnatus:
23. Neque is, cuius delictum est nota-
rium:
24. Et qui, se non appellaturum simpli-
citer,
25. Aut juratus promisit:
26. Neque etiam, qui in ea causa non
detulit adversarij appellationi,
27. Vel contra se tulit tres sententias
conformes.

Regula est, appellare permillum est
omnibus, iudiciali pronun-
tiatione gravatis, s. Cum ergo,
post can. Ideo, 2. q. 8. l. 1. §. 1.
Et in majoribus 20. l. Si quis 30. Et. hic,
etiam Excommunicato, c. Inter 5. & c.
fin. de Except. quia appellatio species quæ-
dam est defensionis, c. Cum speciali 61. §.
Porro, excommunicato in ius vocato non
minus, quàm eius adversario, permilla
ne inter collitigantes inæqualitas indu-
catur, & Reo non liceat, quod permillum
est Actori, contra l. Non debet 41. ff. & c.
Non licet 32. de R. J. in 6. Neque

12. Neque excommunicati appellatio-
nem elidit; quòd etiam reus à sententia
iudicis ad superiorem provocans in se-
cunda instantia evadat Actor; cum per il-
lam sibi illatum gravamen removeri pe-
tat: actoris autem partibus fungi nequeat
excommunicatus: & si fungi velit, exci-
piendò ab adversario, vel à iudice ex offi-
cio valeat repelli, *c. Intelleximus 7. de Ju-
diciis*. Quæ ratio, appellationis reme-
dium excommunicatis Jure non indultum
esse, persuasit Hostiensis in *c. Cum inter
est*. & Decio *ibid. n. 21*. Sed immeritò;
quia appellans non est Actor voluntarius,
sed necessarius; cum agat coactus neces-
sitate defensionis, sententiæ in rem iudi-
catam transitu sibi auferendæ, si intra
decidium non appellet: Actoris autem
necessarii vice fungens excommunicatio-
nis exceptione à iudicio non removeatur,
hòc ipso; quòd legitimæ defensionis co-
pia ei non denegatur, *c. Cum inter est*. ut
ibi cum Panormit. n. 15. notant Vivianus
pr. Laiman. n. 3. & Pirrhing *ad Rubric. de
Except. n. 5*.

13. Sed hæc de Appellatione Judiciali;
non etiam de Extrajudiciali procedunt,
cum; quia *c. Cum inter & c. fin. cit.* de
gravamine *A iudicibus per sententiam
condemnantibus*, & à gravamine eà illato;
ac proinde sola iudiciali appellatione est
sermo, ut probè advertit Gonzalez in *c.
Cum inter est. n. 10*. tum verò; quia appel-
latio extrajudicialis ad litem coram Or-
dinario iudice inchoandam tendit: eam-
que interponens, non actoris necessarii,
sive actionem intentatam propulsandò, se
defendentis: sed voluntarii, institutà a-
ctione alterum impetentis, rationem ha-
ber, actoris autem voluntarii, sive ad iudi-
cium provocantis partes in se suscipere
excommunicatus non permittatur, *citt. c.
Intelleximus & c. Cum inter, in fine*, ubi
ipù etiam actoris reconventio denegatur;

& tanquam reus solùm necessarius, sive,
cum per citationem in ius vocatur: non
etiam tanquam voluntarius, sive, cum pro
suo commodo ultro comparet, admitti-
tur, ut ex communi DD. sententia doc-
cent Suarez *de Censur. disp. 16. s. 4. n. 12*.
& Pirrhing *ad Rubric. de Judiciis n. 40*.

14. Neque solùm appellare permissum
est iis, contra quos sententia est lata: sed
etiam aliis, quorum suo nomine interest,
sive, quibus illa præiudicium generare,
aut damnum inferre potest, ut desumitur
ex *can. Non solet. 2. q. 6. c. Cum super 17.
de Sent. & re iudic. & l. A. sententia 5. pr.
ff. hic*; sic enim à sententia, lata contra
Procuratorem non appellantem, eius
principalis, *l. cit. §. 2*. enptore super
proprietate litigante & victò, venditor:
& hoc victò, appellare emptor potest, *l.
cit. §. 3*. Sic maritus à sententia super do-
tis proprietate lata contra socerum: cre-
ditor ab ea, quâ, ipso ignorante, pignus
alteri est adiudicatum, *arg. l. Sape 53. V.
Scientibus, ff. de Re iudic. fideiusfor à sen-
tentia lata contra debitorem principalem,
pro quo intercessit, Glossa in l. A. senten-
tia cit. V. Pro, eo*, Sic cohæres pro condem-
nato cohærede, & pro victò hærede insti-
tuto legatarii appellare suò nomine pos-
sunt, *l. est. pr. & §. 1*.

15. Si etiam, quorum alieno nomine in-
terest, rectè appellant, veluti Procura-
tor pro domino, *c. Non injustè 14. de Pro-
curat. & l. Dominus 9. C. hic*. Tutor &
Curator pro pupillo vel minore. *l. Si a-
tor 10. C. & l. Tutor 27. ff. Rub. cit.* Coniun-
ctus cum cautione de rato pro coniuncto,
ut Pater pro Filio, & vicissim ille pro illo:
Maritus pro Uxore: pro subdito Domi-
nus, Episcopus aut Abbas pro clerico vel
Monacho, & hi in causa suæ Ecclesiæ, vel
Monasterii appellare possunt, *Speculat.
Tit. de Appellat. §. 1. n. 15*. & Pirrhing *ad
hanc Rubric. n. 10*. Sic etiam ratione hu-
manitatis

B b b

manitatis

manitatis receptum est; ut pro damnato ad supplicium, etiam invito ac reluctante, provocare quilibet possit, *l. Addictos 29. C. & l. Non tantum 6. ff. hic*; cum innocentem defendi & beneficii hominis hominem affici, omnium interfit, *l. Servus 7. ff. de Servis export. Perez in C. hic n. 5. & Vallens. ibid. §. 2. n. 1.*

16. Quin ipsi quoque iudici à suamet pronuntiatione, cum ista condemnato succedit, appellare permissum, vult Glossa in *l. 1. ff. de Except. rei vendit.* Non quidem casu, quò sententiam iniquam dolò tulisset; istò enim latam iudicialis sententiæ legem pati: & eò, quod in alterum statuit, iure uti, etiam ipse deberet. *c. Cum omnes 6. de Constitut. & l. 1. ff. Quod quisque iuris in alt.* Sed casu, quò intentionis vel exceptionis, ab auctore suo non latis fundata, probationem ex facti circumstantiis accuratius ponderatis novam & omnino sufficientem ipse afferret; cum, si huiusmodi probatione in secunda instantia afferret, eaque vinceret, non à se iniuste, aut imperite iudicatum; sed ab eo, cui successit, ius suum ignoratum, aut non bene in iudicio deductum, constaret, *Zæsius in ff. ad banc Rubric. n. 7.*

17. Interdum à sententia, quatenus sibi præiudicium asserre videtur, provocat uterque, *c. Si duobus 7.* si nimirum illa contineat plures articulos, quorum unus auctori, alter reo adversatur, v.g. si pro auctore pronuntietur in causa principali: ad litis autem expensas non, ut ipse petit, condemnatur reus, sed ea huic remittantur, aut utrinque compensentur, Glossa in *c. Significaverunt 11. V. Absolvit, de Except. ubi Panormit. n. 7.*

18. Si in causa pluribus communi à sententia, contra omnes lata, unus tantum provocarit, & in iudicio appellationis vicerit, eius victoriæ emolumentum etiam pertinebit ad reliquos, qui non appellâ-

runt, *c. Una 72. l. Si qui 10. §. fin. ff. hic Rubr. l. 1. & l. fin. C. Si unus appell.* sicut Principis rescriptum in una eademque pluribus communi causa impetratum ab uno, ad eumque solum directum, omnibus ex æquo prodest, *l. 1. C. de Diversi. rescript.* quòd, ubi eadem est ratio, idem jus constitui oporteat, *l. illud 32. ff. ad L. Aquil.* Ut autem secundum *textum cit.* pro uno lata sententia correis omnibus prodest, tria concurrere debent, Primò, ut omnes correi, sive ejusdem, super una eademque re vel jure moti, litis sint confortes. Secundò; ut non diversis, sed una eademque sententiâ, omnes sint condemnati. Tertiò; ut is, qui appellavit, non speciali, v.g. privilegii ipsi soli, non etiam aliis competentis: sed jure ac defensione omnibus communi adjutus sententiam pro se reportarit; si enim appellans beneficii minoris ætatis adversus sententiam in integrum fuisset restitutus, restitutio hæc ipsi soli, non etiam cæteris litis confortibus prodesset, *arg. l. Unic. C. Si in communi in integ. rest. Panormit. in c. Una cit. n. 2. Scaccia de Appellat. q. 5. n. 50. Perez in C. Si unus ex plurib. appell. n. 3. & Haunold. Tom. 5. de 7. & 7. Tract. 5. n. 349.*

Neque *c. Una & l. cit.* dispositioni adversatur; quòd, inter alios acta, alia non prodesse, Regulæ instar asseratur *c. Quamvis 25. de Sent. & re judic. & l. Sepa 63. pr. ff. de Re judic.* quia Regulæ illi, præter casus ad Rubric. præced. an. 89. re-
latos, locus non est in secunda instantia, sive causa appellationis; in hac enim à plurium correorum, eadem primæ instantiæ sententiâ commune gravamen passorum, uno interpositæ appellationis, & in istius iudicio pro eo lata sententiæ emolumentum ad confortes transire, æquitatis ratione dictante, Jurium conditores voluerunt, *c. & l. cit.* quòd, cum grave

gravamen omnium idem & ex eadem iudicis inferioris pronuntiatione ortum: idemque omnium jus & communis defensio fit, appellationis iudex gravamen illud per sententiam removendò, non eum duntaxat, qui provocavit, sed ceteros quoque indebitè gravatos, pronuntiare videatur; cum rectè appellatum & male iudicatum pronuntians pro eo, qui appellavit, idem iudicare debeat pro ceteris, qui à sententia non appellarunt; quia, sicut jus, ita gravamen omnium unum & individuum, unaque & individua defensio est; ut, sicut gravamine illatò uni, affici ceteros, ita inferioris iudicis sententià hos quoque gravatos iudicari necesse sit ab eo, qui eà unum gravatum ex defensione omnibus communi decernit, *Lai-man. in c. Una cit. n. 3. & Gonzalez n. 1.*

Neque etiam; quòd unius à sententià appellantis condemnatio in secunda instantia facta ipsi duntaxat: non aliis etiam litis confortibus noceat, *l. Scio 3. §. 2. ff. hie;* quia Jura, sicut ad absolvendum, quàm condemnandum, *l. Arrianus 47. ff. de V. O.* sic etiam ad emolumenta victoriæ; quàm condemnationis damna aliis communicanda, sunt proniora, *can. In-terrogatum 21. iunctà Glossà, V. Proste-tur, 2. q. 5. c. Significasti §. Et. Denuntiaste 17. §. 6. ff. ad l. Jul. Adult.* Accedit; quòd facile contingat, ut correorum unus metu vel errore inducatur ad confessionem sibi præiudiciosam, vel testimoniis, aut instrumentis falsis vincatur: & propterea, si eius condemnatio ad litis confortes pertineret, necessaria defensio his facile auferretur, *citt. Perez n. 3. & Haunoldus num. 251.*

21. Regula tamen hæc de Appellationis generali permissione suas patitur exceptiones; cum appellatio denegetur non solum iis, qui contra se latam sententiam expressè vel tacitè approbaverunt; *c. Gra-*

tum 20. de Offic. deleg. itaque appellationi renuntiaverunt: sed aliis quoque &

Primò quidem condemnato ob contumaciam veram; quòd peremptoriè citatus protestatus sit, se nolle comparere, *l. 1. C. Quorum appell. non recip. §. 1. Ex consensu 53. iunctà Glossà, V. Litis damno, ff. de Re judic.* quia, ut appellans à iudice audiatur, indignus est, qui iudicem audire, eique parere per contumaciam renuit, *Maranta de Ord. iudic. p. 6. Tit. de Appel-lat. n. 273.*

23. Secundò, delinquens notorius, & qui de crimine (ponte (non solum vi tormentorum) & ore proprio (non per procuratorem, etiam speciale mandatum habentem) confessus est, vel legitimis atque indubitatis probationibus convictus, *c. Per-venit 13. c. Consuluit 14. §. 1. Observare 2. C. Quorum appell. non recip.* Ratio est; quòd appellatio instituta sit ad removendum gravamen iniuste illatum, *c. Suggestum 15. de quo conqueri nequit, cuius crimen, vel per evidentiam facti, vel per legitimas probationes & confessionem in iure factam, notorium est, §. In mani-festis, post can. Qua Lotharius, 2. q. 1. cit. Maranta n. 281. & Farinac. Prax. Crimi-nal. q. 101. n. 114.*

24. Tertio, qui, à iudice se non provocaturum, ante sententiam est professus, *l. 1. §. 3. ff. Quib. appell. non licet, præsertim cum iuramento, c. Questioni 21.* quòd textu relatæ Alexandri III. Constitutioni non adversatur decisio eiusdem Papæ, illi, qui Ecclesiæ mandato se pariturum iuravit, si mandatum, sive sententiam iudicis iniustam esse advertat, appellationem, iuramentò non obstante, permittentis, *c. Ad hac 20.* quia istius de mandato, sive sententia iniustà, ab eaque legitime factà appellatione: illius verò, sive *c. Questioni cit.* decisionem de sententia, seu mandato juri conformi, & iniustum gravamen non inferentis.

inferente, eique frivole opposita appellatione, *in c. cit. cum Panormit. num. 5.* exaudiunt Vivianus §. *fin.* & Laiman. *n. 2.* quod iuramentum, prælitum circa materiam Juris & iustitiæ, ultra Juris & iustitiæ limites non sit extendendum, ut cum Glossa *in c. 1. V. Declaramus. de Jurejurando in 6.* docent Sylvester *V. Juramentum. q. 3.* & Suarez *de Juramento. cap. 32. n. 12. in fine.* secundum quos proinde DD. qui sententiæ se paritum iuravit, ad iustitiam tantum & Juri conformis sententiæ observantiam se obligasse censetur. Huic *citt.* textuum conciliationi, etsi non adveser, eius tamen, qui, se non provocaturum, disertè cum iuramento promississet, appellationi à sententia, cuius iniustitia notoria non est, in Civilibus nunquam deferendum, existimo; quia renuntiatio appellationis in Civilibus & proprium interesse concernentibus causis licita, §. *3. cit. & c. Directa 39. ibi, Postmodum eâ renuntiant appellationi:* & proterea eiusmodi promissione & huic adiecto iuramento standum est, per Regulam *c. Cum contingat 28. de Jurejurando & c. Quamvis 2. de Pactis in 6.*

26. Quarto, qui in eadem causa non detulit legitimæ appellationi sui adversarii, *c. Constitutis 23. & c. An sit 42.* cum, quod quisque iuris in alium statuit, eò ipsum quoque conveniat uti, *l. 1. ff. Quod quisque iuris in alium & c. Omnes 6. de Constitutis.* In eadem, inquam, & Legitima. Prius; quia in causa sive negotio omnino diverso & cum eo, in quo appellanti non detulit, connexionem non habente, legitimè appellatorem audiendum, *arg. c. Dilectus 55. notat Glossa fin. in c. An sit cit. & ibi Panormit. n. 4.* Posterius, propter *c. An sit cit.* verba, *Post appellationem legitime interpositam, ex quibus, à contrario ducto argumento, deferendum est appellationi provocantis: etiam si ab eo adversa-*

rii sui frivole aut frustratorie appellationi non sit delatum, Laiman *in c. cit. n. 1.* Quinto, qui in eadem causa, & super 27. eodem articulo, tres conformes sententias contra se tulit; ab earum enim ultima, etiam intra decendium, appellare condemnatus prohibetur, *c. Sua 65. hinc Rubr. & l. Unica C. Ne liceat in una & c.* cum; quod adversus tertio condemnatum sit præsumptio, quod foveat iniustam causam, & ad litem duntaxat prorogandam appeller; cum aliquem in eadem causa, & articulo, & à tribus diversis iudicibus gravari, Jura non præsumant: tum verò; ne lites facile excedant vitam hominis, aut omnino immortales fiant, contra Regulam *c. Finem 5. de Dolo & l. Proferendum 13. pr. C. de Judiciis.* In articulo tamen ab eo, in quo ter succubuit, diverso: & in quo bis victus & toties victor fuit; imò etiam à sententia tertia contra se lata, si ista novum gravamen asserat, appellare aliquem non prohiberi, *in Rubric. & l. cum cit. Maranta n. 270.* rectè advertunt Perez *n. 3.* & Bruneman, *n. 1.* etsi à Camera Imperiali & Gallis tribunalium ulli tertia & aliquando quarta appellatio, trium conformium sententiarum exceptione non obstante, recipiatur; ne Imperii Romani status, in territoris suis pluribus instantias constituendò, supremi tribunalis iurisdictionem eludere valeant, Gall. *Lib. 1. observat. 72. n. 3.* & Myninget *Centur. 1. observat. 5.*

ARTICULUS III. De Actibus, à quibus Appellatio est permilla,

SUMMARIUM.

28. Appellatio regulariter permilla à
quavis sententia: 29. Dum: